

DET KONGELIGE LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

DET KONGELIGE KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT

DET KONGELIGE HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Høringsnotat med utkast til forskriftsendringer

30. juni 2026

Forslag til endringer i forskrift 29. januar 2025 nr. 115 om lagring og bruk av gjødsel mv. (gjødselbrukforskriften)

Landbruks- og matdepartementet, Klima- og miljødepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet (heretter «departementene») sender forslag til endringer i forskrift 29. januar 2025 nr. 115 om lagring og bruk av gjødsel mv. på høring.

Høringen omfatter endringer i enkeltbestemmelser i forskriften, jf. vedlagte forslag til endringsforskrift. Endringsforslagene er redegjort for i det følgende.

Krav om dekke på lager for svinegjødsel – endring i § 7 andre ledd

I ny gjødselbrukforskrift stilles krav om dekke på lager for urin og biorest. Ved fastsettelsen varslet departementene om at det anses som hensiktsmessig med tilsvarende krav om dekke på lager for svinegjødsel. Departementene påpekte imidlertid behov for noe mer utredning av hvordan et slikt krav burde innrettes. Departementene har derfor bedt Landbruksdirektoratet, i samråd med Miljødirektoratet, om å utrede hvilken type dekke, eller kombinasjon av dekke, som best begrenser utslipp av både klimagasser og ammoniakk, og kostnadene forbundet med ulike alternativer.

NIBIO leverte i januar 2026 et arbeidsnotat som redegjør for ulike dekkeløsninger for svinegjødsel, effekt på reduksjon av klimagasser og ammoniakk, kostnader som påløper, og gjennomførbarhet av ulike løsninger. NIBIO utredet hva som vil være effekten av at alle åpne kummer for lagring av svinegjødsel blir utstyrt med dekke. Alternativene som er vurdert er tett dekke, porøst dekke av leca eller halm og kombinasjoner av tett tak og porøst dekke.

NIBIOs samlede vurdering var at porøst dekke er best for å motvirke klimagassutslipp, først og fremst på grunn av reduserte metanutslipp. Tett dekke har liten effekt på metangassutslippene pga. manglende skorpe, men er mer effektivt for å hindre ammoniakkfordamping. Tett dekke vil gi en reduksjon i ammoniakkutslipp på 78 tonn årlig. Porøst dekke gir halvparten så stor reduksjon i ammoniakkutslipp. Tett dekke som tak eller duk kan ha andre fordeler som å hindre at nedbør havner i lager og beslaglegger lagerkapasitet. Tett dekke, og især tak, er kostbart å installere, mens kostnadene er lavere ved bruk av porøst dekke med leca eller halm. Kombinasjonen tett tak og porøst dekke vil være mest effektivt til å redusere utslipp av både klimagasser og ammoniakk, men kan være vanskelig å få til i praksis fordi tett dekke gjør det vanskeligere å etablere og vedlikeholde porøst dekke. I flere naboland er det innført krav om dekke på svinegjødsellager. I blant annet Danmark kan kravet om dekke innfris med porøse dekker i form av halm eller leca, men det er krav om at dekket må være sammenhengende og tilstrekkelig tykt.

NIBIO har sammenliknet kostnader og reduksjon i klimagassutslipp ved ulike typer dekke, og funnet at porøse dekker har lavest kostnad per tonn CO₂-ekvivalent redusert. I beregningene har de tatt med mulige foretaksøkonomiske besparelser som oppstår av at mindre nitrogen forsvinner som ammoniakk, og dermed at behovet for innkjøpt mineralgjødsel reduseres. Samfunnsnyttene av reduserte ammoniakkutslipp er derimot ikke inkludert i beregningene, og gjør derfor at nytteverdier er noe underestimert. NIBIO-notatet nevner også flere andre mulige merverdier og -ulempes som heller ikke er tatt med, blant annet redusert luktulempe som kan oppstå, og at halmdekke kan gi grobunn for flueplage.

Direktoratene anbefaler, på bakgrunn av utredningen fra NIBIO, å innføre et krav om dekke på lager for svinegjødsel, og at bestemmelsen ikke stiller krav til at det benyttes en bestemt løsning. Departementene deler direktoratenes syn, og foreslår å innføre krav om dekke på lager for svinegjødsel slik det er gjort for urin og biorest i § 7 andre ledd. Kravet kan oppfylles med enten porøse eller tette dekkeløsninger, og de som allerede har installert tak eller annet varig dekke vil dermed oppfylle kravet. Det foreslås videre at ordet «fordamping» erstattes med ordet «utslipp» for å dekke flere typer utslipp enn bare ammoniakkfordamping.

Ved bruk av porøst dekke i form av halm eller leca i Danmark, stilles krav til minstetykkelse av slikt lag. Departementene har vurdert tilsvarende krav i Norge, men foreslår heller å stille krav om at dekket er sammenhengende og av tilstrekkelig tykkelse til at overflaten holder seg tørr i tørt vær. Departementene mener at disse kravene vil være tilstrekkelige for at dekket skal oppnå den ønskede funksjon, samtidig som det vil være enkelt å kontrollere om kravet er oppfylt.

Krav om dekke på lager for svinegjødsel er nytt, og det foreslås derfor en overgangsbestemmelse i § 36 om at kravet trer i kraft fra 1. januar 2028. Departementene vil samtidig vurdere behov for ev. støtteordninger for å avlaste kostnadene med provisorisk dekke, jf. at etablering av varig dekke allerede kan kvalifisere for tilskudd over Spesielle Miljøtiltak i jordbruket (SMIL). NIBIO-utredningen viser at det gjenstår usikkerhet om effekter av ulike typer dekke og at det er ønskelig med mer kunnskap om effektene under norske forhold. Departementene tar sikte på å støtte videre forskning og utredning på feltet.

Kvalitetssikring av gjødsellager gjennom melding – endringer i § 7 fjerde ledd

Departementene mener det er viktig at lageranlegg for bløtgjødsel, silopressaft og annet næringsholdig væskeoverskudd er sikre og forsvarlige fra den dagen de tas i bruk. Det har vært mange tilfeller med lekkasjer fra gjødsellager, og departementene mener derfor det er ønskelig med en type kvalitetssikringskrav før lager blir tatt i bruk.

Etter forskrift om organisk gjødsel § 20 (opphevet) skulle kommunen både kontrollere og godkjenne lageret før det ble tatt i bruk. Systemet med kommunal kontroll og godkjenning ble ikke videreført i gjødselbrukforskriften. Ved utarbeidelsen av forskriften ble det vurdert at slik kontroll best ivaretas gjennom byggesaksregelverket etter plan- og bygningsloven. I gjødselbrukforskriften § 7 fjerde ledd ble det derfor tatt inn en bestemmelse om saksbehandlingsregler for lageranlegg og som lyder: *«Ved oppføring, utvidelse eller utbedring av gjødsellager som er søknadspliktig etter plan- og bygningsloven, skal det foreligge samsvarserklæring om oppfyllelse av krav etter denne forskriften og etter byggteknisk forskrift gitt i medhold av plan- og bygningsloven».*

Departementene har fått henvendelser om at bestemmelsen er problematisk. Alminnelige driftsbygninger i landbruket med bruksareal inntil 1000 m² er søknadspliktige etter plan- og bygningsloven (pbl.), men er unntatt kravene om å bruke ansvarlig foretak, og kravene om samsvarserklæring, jf. pbl. § 20-4 første ledd bokstav b, jf. byggesaksforskriften (SAK 10) § 3-2. Å innføre krav om samsvarserklæring også i tilfeller der det ikke er påkrevd etter pbl., kan reise tvil om hvilke krav som gjelder. Byggesaksbehandlingen er avgrenset til om tiltaket er i henhold til bestemmelser gitt i eller i medhold av plan- og bygningsloven, se pbl. § 21-4 første ledd første punktum. I byggesaken tas det derfor ikke nødvendigvis stilling til om tiltaket er i samsvar med krav som følger av sektorregelverk som gjødselbrukforskriften.

Landbruksdirektoratet har, i samarbeid med Miljødirektoratet og Direktoratet for byggkvalitet, utredet egnede krav for å kvalitetssikre at lageranlegg er forsvarlige. Direktoratene har avgrenset oppdraget til å vurdere løsninger som kan gjennomføres gjennom endring i gjødselbrukforskriften. Dersom man skulle fulgt systemet i pbl. med ansvarlige foretak og samsvarserklæring også for gjødsellager, ville det kreve ytterligere utredning og endringer i byggesaksforskriften (SAK). Direktoratene anbefaler å innføre en meldeplikt ved oppføring, utbedring og utvidelse av gjødsellager mv., der foretaket bekrefter at tiltaket vil bli utført i samsvar med de tekniske kravene til lager i tråd med gjødselbrukforskriften.

På bakgrunn av direktoratenes anbefaling foreslår departementene at gjødselbrukforskriften § 7 fjerde ledd erstattes av et nytt fjerde ledd som fastsetter en meldeplikt ved oppføring, utbedring og utvidelse av gjødsellager. Meldingen skal skrives på særskilt skjema fastsatt av Landbruksdirektoratet, og sendes kommunen.

Justering i § 20 slik at fosforgrenser kan følge vekstsyklus i stedet for kalenderår ved dyrking av høstsådde vekster

Fosforgrenser etter § 20 første ledd bokstav b er i hovedsak ment å gjelde på årsbasis, jf. § 20 femte ledd. § 20 angir ikke noe nærmere om hvilken periode som skal medregnes for å kontrollere om grensene er fulgt. I bestemmelser om krav til gjødslingsplan (§ 26) og krav til

journal for bruk av gjødselvarer (§ 27) fremgår det imidlertid at disse skal foreligge per kalenderår.

Departementene har fått innspill om at det ved dyrking av høstsådde vekster er mest hensiktsmessig at større eller mindre deler av vekstens fosforbehov tilføres om høsten. Det skjer typisk ved å plassere gjødsel sammen med såkornet om høsten. Mange foretak, blant annet foretak som dyrker korn, vil veksle mellom vår- og høstsådde vekster avhengig av vekstforholdene. Enkelte sesonger vil man kunne ha fullt opp med vårkorn og deretter fullt opp med høstkorn for innhøsting påfølgende år. Fosforgrensene i § 20 er ment å ta høyde for typisk fosforbehov i én vekstsyklus og vil ikke dekke fosforbehovet for ny vekst etablert om høsten samme år.

Departementene foreslår derfor å justere § 20 femte ledd slik at foretak som dyrker høstsådde vekster kan ta fosfortilførsel i forbindelse med etablering av disse vekstene med i fosforgrensene for innhøstingsåret påfølgende år. Fosforgrensene vil i slike tilfeller gjelde per vekstsyklus i stedet for per kalenderår. Med dette åpnes det for å spre mer enn grensene i ett kalenderår, mot å spre tilsvarende mindre til den høstsådde veksten i innhøstingsåret påfølgende år. Dersom høstsådde vekster deretter etableres på nytt, vil også tilsvarende gjødslingssyklus være aktuelt. Hovedregelen vil likevel være at fosforgrensene gjelder per kalenderår.

Som nevnt skal opplysningene etter § 26 om gjødslingsplan og § 27 om gjødseljournal følge kalenderåret. Sammen vil disse gi oversikt over at gjødselmengder fordelt samsvarer med gjødselmengder skaffet og med grensene som gjelder. For at slik bokføring skal gi nødvendig oversikt, må gjødsling ifm. høstsådde vekster framgå av gjødslingsplan og journal både inneværende og påfølgende år. Det foreslås derfor at gjødslingen i slike tilfeller skal framgå av plan og journal begge kalenderår.

Behov for overgangstid før kravet om at plantetilgjengelig fosfor i avløpsslam skal overholde fosforgrenser i § 20 kan tre i kraft

Ifølge § 20 åttende ledd skal plantetilgjengelig fosfor i avløpsslam medregnes i fosforgrensene etter § 20. Det er ikke satt noen overgangstid før bestemmelsen trer i kraft slik det er gjort for bestemmelser om spredning av avløpsslam i § 22 andre ledd bokstav e og f, der det i § 36 nummer sju fremgår at disse bestemmelsen trer i kraft 1. januar 2030. Departementene la til grunn at § 20 åttende ledd kunne tre i kraft ved fastsettelsen av forskriften ettersom innholdet av plantetilgjengelig fosfor i slam var noe man også tidligere i prinsippet skulle holde oversikt over som ledd i gjødslingsplanlegging. Departementene har imidlertid fått innspill om at det i dag ikke er godt nok etablerte rutiner eller analysemetoder som trengs for å opplyse om innholdet av plantetilgjengelig fosfor i slam. Departementene vurderer at bransjen trenger noe tid til å etablere rutiner for prøveuttak og deklarasjon før bestemmelsen kan tre i kraft. Fagmiljøene må også etablere felles analysemetoder for å fastslå plantetilgjengelighet av fosfor i slam. Departementene foreslår derfor en overgangsbestemmelse i § 36 nummer sju. Bestemmelsen om begrensninger i slamtilførsel i § 20 åttende ledd vil da tre i kraft 1. januar 2030, dvs. samtidig med begrensningene i § 22 andre ledd bokstav e og f. Departementene mener dette vil gi bransjen nødvendig tid på seg til å etablere nødvendige rutiner.

Endringer i § 23 om meldeplikt for slam

Etter at gjødselbrukforskriften trådte i kraft har slambransjen møtt økt skepsis fra jordbruket rundt det å motta slam, og opplevd økte utfordringer med mottak av slam-meldinger i kommunene. Mottakere/brukere av slam har i større grad enn tidligere valgt å avvente mottak til de har fått tilbakemelding fra kommunen om innsendte slam-meldinger. Kommunene har opplevd innkomne meldinger som mangelfulle, og etterspurt ytterligere informasjon for å gjennomgå slike meldinger. Enkelte kommuner har utarbeidet egne skjemaer for innsending av slike meldinger, og slambransjen har derfor måttet tilpasse seg ulike rutiner avhengig av kommune. Situasjonen har medført økt tidsbruk både blant kommuner og slamleverandørene. Departementene bemerker at med strammere krav i nytt regelverk måtte bransjen forvente at det ble vanskeligere å skaffe avsetning for slammet. De nevnte momentene har imidlertid medført større vanskeligheter for slamavsetning enn det som er ønskelig.

Samtidig har det skjedd endringer Norges EØS-rettslige rapporteringsforpliktelser på det miljøpolitiske området. Rapporteringsforpliktelsene i slamdirektivets artikkel 10 er endret. Artikkel 10 har bestemmelser om at det skal føres registre over produsert slam-mengde, mengden som leveres til landbruket og leveringsadressene. Nytt er bokstav e om at annen informasjon i henhold til artikkel 17 skal inkluderes i registrene, og at det skal gjengis geodatasett for opplysningene i registrene. Nytt er også flere krav til å gjøre registeropplysninger tilgjengelige for offentligheten og at de skal innrapporteres til fellesregistre innen EØS-området.

Departementene foreslår endringer i § 23 slik at melding om bruk av gjødselvarer med avløpsslam imøtekommer de endrede rapporteringsforpliktelsene etter slamdirektivet, Endringene skal også legge til rette for mer enhetlige meldinger som i større grad dekker opplysninger som er etterspurt fra kommunene. Departementene mener at slam-meldinger i tråd med det nye forslaget vil bevisstgjøre slamdistributører og -brukere om hensyn som må ivaretas ved bruk av slam for å ivareta formålet med forskriften, jf. § 1.

Opplysninger som er foreslått lagt til som krav til melding om bruk av gjødselvarer med avløpsslam er:

j) Opplysninger om nærliggende drikkevannskilder. Flere kommuner oppgir at dette er av de opplysningene det tar tid å hente inn i etterkant. Det finnes ikke offentlige kart som viser alle brønner. Det kan derfor være nødvendig at den som skal bruke slam innhenter slik oversikt hos nærliggende eiendommer.

k) Hvordan luktulemper vil begrenses. Luktulemper er en tilbakevendende problemstilling ved bruk av avløpsslam. Erfaring fra kommunene er at det kan være en del klager på lukt etter bruk av avløpsslam som er krevende å følge opp i etterkant. Bedre planlegging for eksempel av lagringssted, tildekking og varsling av naboer vil etter departementenes syn kunne forebygge flere av klagene. Kravet til stabilisering og hygienisering etter gjødselvarereforskriften gjelder uavhengig, og vil også forebygge luktulemper.

f, g, i) Kartfesting av arealet avløpsslammet er planlagt spredt på, planlagt lagringssted for avløpsslam i forkant av spredning, prøvetakingssted for jordanalyser og nærliggende drikkevannskilder. Lagringssted viser i denne sammenhengen til lokal lagring på eget

driftsareal før avløpsslammet skal benyttes i egen drift. Mer omfattende mellomlagring av avløpsslam er søknadspliktig til Statsforvalter.

Det har vært etterspurt nærmere presisering av hva som er ment med at det i meldingen skal opplyses om gjødselvarens sammensetning og behandlingsmåte, jf. § 23 annet ledd bokstav c. Departementene har vurdert å lage en detaljert liste over hvilke parametre det skal opplyses om, men kommet til at dette ikke er hensiktsmessig. Departementene vil likevel presisere at opplysninger om gjødselvarens sammensetning som minimum skal omfatte tørrstoffprosent, tungmetallklasse, innhold av plantetilgjengelig fosfor og innhold av total-fosfor. Opplysninger om behandlingsmåte skal omfatte produktets hygienisering og stabiliseringsmåte jf. krav til varedeklarasjon i gjødselvareforskriften § 31 bokstav j.

I § 23 andre ledd fremgår det at melding om bruk av gjødselvarer med avløpsslam skal gis på den måten Mattilsynet bestemmer. Landbruksdirektoratet arbeider nå sammen med Mattilsynet om å lage en felles digital løsning for innsending av slike meldinger. Direktoratet legger opp til god integrasjon mot ulike planleggings- og loggføringsverktøy som bøndene allerede bruker bl.a. ifm. gjødslingsplanlegging. Planen er at slambrukere på sikt kan sende inn slam-meldingene fra disse verktøyene.

Departementene ser også behov for endringer i § 23 tredje ledd. Bestemmelsen viser til folkehelseloven § 9 som er opphevet. Det foreslås derfor å endre henvisningen til folkehelseloven § 7a. Ved revisjonen av kapitlet om miljørettet helsevern i folkehelseloven, og innarbeidingen av bestemmelsene i et nytt lovkapittel, ble terminologien endret fra «miljørettet helsevern» til «miljø og helse». Begrepet «miljørettet helsevern» i § 23 tredje ledd bør derfor erstattes med «miljø og helse». Dette er en videreføring av gjeldende rett, og det er ikke et krav etter folkehelseloven at kommunene har en egen enhet for miljø og helse. Bestemmelsen skal kun sikre at de i kommunen som jobber med tilsyn etter folkehelseloven § 7a skal kunne uttale seg om melding om bruk av gjødselvarer med avløpsslam. Forskriften § 23 tredje ledd viser videre til at kommunen kan gjøre bruk av folkehelseloven § 14 til å kreve retting dersom slam-meldingen avdekker at reglene er brutt. Her foreslår vi en mer generell formulering om myndighetsoppfølging som kan være aktuell, for å favne tilfeller der (planlagt) bruk av slam bryter med andre bestemmelser utover de som er hjemlet i folkehelseloven.

Endringer i § 30 for å gjøre klart at kommunen kan håndheve gjødselbrukforskriften også med hjemmel i matloven

Gjødselbrukforskriften er hjemlet i jordlova, folkehelseloven, forurensningsloven og matloven. I bestemmelsen om kommunens utøvelse av myndighet i § 30 andre ledd, er det vist til at kommunene kan utøve myndighet etter de tre førstnevnte lovene. Matloven er ikke nevnt. Denne løsningen ble valgt fordi det fortrinnsvis er Mattilsynet som utøver myndighet etter matloven.

I direktoratenes arbeid med å utarbeide veiledning til kommunenes myndighetsoppfølging, har det kommet innspill om at det er uklart hvordan kommunen skal følge opp brudd med hjemmel i matloven. Det foreslås derfor en endring i § 30 om at kommunen kan føre tilsyn og fatte vedtak etter matloven § 23, og fatte vedtak etter matloven §§ 24-26.

Ny § 31 om opplysningsplikt

Tidligere forskrift om organisk gjødsel hadde en bestemmelse om opplysningsplikt, og tilsvarende bestemmelse foreslås nå innarbeidet i gjødselbrukforskriften som ny § 31 etter innspill fra forvaltningen om behov for en slik bestemmelse.

Justering i dispensasjonsregelen § 32 (endres til § 33) hvor det kan gis tidsavgrenset adgang til gjødsling ved opparbeiding av innmarksbeite.

Etter gjødselbrukforskriften § 32 første ledd kan kommunen som ledd i etablering av innmarksbeite gi en tidsavgrenset dispensasjon for spredning av gjødsel på annet areal enn godkjent spredeareal. Skog er en av flere arealtyper som man kan få dispensasjon til å gjødsle etter denne bestemmelsen.

Det pågår et arbeid med endringer i jordlova som innebærer at det må foreligge godkjenning fra kommunen for omdisponering fra skog til beite. Slik ordning skal sikre at hogst av skog og påfølgende omdisponering er tuftet på et reelt behov for økt beiteareal. Dersom det innføres krav om godkjenning for omdisponering av skog til beite, mener departementene at slik godkjenning bør være til stede før det er aktuelt å gi dispensasjon til å gjødsle skog som ledd i etablering av innmarksbeite. Departementene vil derfor høre forslag om en følgeendring i gjødselbrukforskriften om at det i de tilfellene der det er skog som søkes gjødslet etter § 32 skal gjelde et vilkår om at omdisponering til innmarksbeite er innvilget før slik dispensasjon er aktuell. Departementene mener dette forslaget sørger for god sammenheng mellom bestemmelsene i gjødselbrukforskriften og jordlova. En slik bestemmelse kan imidlertid ikke tre i kraft før en jordlovsendring er vedtatt av Stortinget.

Justering i overgangsregel for spredetidspunkt i § 36 (endres til § 37)

I gjødselbrukforskriften § 36 nummer 1 gis overgangstid fram til 1. januar 2027 før nye spredefrister trer i kraft. Regelen fastsetter forlenget overgangstid ut 2028 for foretak som ved forskriftens ikrafttredelse ikke hadde nok lagerkapasitet til å overholde nye spredefrister, slik at disse skal ha tid nok for å skaffe ekstra lagerkapasitet. Bestemmelsen om frister for de som kvalifiserer for forlenget overgangstid, jf. § 36 nummer 1 annet ledd første punktum har imidlertid etter departementenes syn åpnet for uheldig praksis. Bestemmelsen åpner for overflatespredning fram til 15. september og spredning med nedmolding fram til 1. november i disse tilfellene. I enkelte regioner innebærer det en utvidet spredeperiode sammenliknet med den som har vært gjeldende tidligere. Intensjonen bak bestemmelsen om overgangstid har ikke vært å utvide spredeperioden, men å bidra til at de som får lite lagerkapasitet skal kunne fortsette som i dag i en overgangsperiode. Departementene foreslår derfor en justering i bestemmelsen slik at de som kvalifiserer for forlenget overgangstid får de samme fristene som i den ordinære overgangsperioden, altså i tråd med § 36 nummer 1 første ledd bokstav a-c.

Statsforvalteren i Rogaland har i 2026 fastsatt regional forskrift om avgrenset spredeperiode for husdyrgjødsel og annen organisk gjødsel. Departementet understreker at disse kravene gjelder uavhengig av bestemmelsene om spredetidspunkt med overgangsbestemmelser i gjødselbrukforskriften.

Økonomiske og administrative konsekvenser

De foreslåtte endringene i gjødselbrukforskriften § 7 om dekke på lager for svinegjødning, og § 23 om meldeplikt for slam, forventes å ha konsekvenser av større betydning. De øvrige endringsforslagene er etter departementenes syn forenklinger med beskjedne økonomiske og administrative konsekvenser.

For forslaget i § 7 om krav om dekke på gjødsellager har NIBIO beregnet nytte og kostnader og gjort nåverdiberegninger. NIBIO refererer til gjødselundersøkelsen fra SSB som har identifisert 460 foretak med åpne lagerkummer for svinegjødning. Det er lagt til grunn 15 års levetid for alle alternative dekkeløsninger. Det er tatt hensyn til at foretakene kan spare kostnader ved innkjøpt mineralgjødning som følge av at mindre nitrogen tapes fra lageret i form av ammoniakk. Alle kostnadsberegningene har tatt utgangspunkt i et gjødsellager (kum) av typisk størrelse med diameter på 20 meter.

For etablering av porøst dekke av leca, er det lagt til grunn et 15 cm tjukt lag som vil tilsvare 47 kubikkmeter leca. Dette vil medføre en etableringskostnad på 40 000 kr per gjødselkum. I tillegg kommer arbeidsinnsats med påfylling. For å sammenligne med tiltak med lang varighet, er det lagt til grunn kostnader med årlig vedlikehold i 15 år og at 10 prosent av leca-kulene må erstattes hvert år. Inkludert sparte kostnader til mineralgjødning, vil dette gi årlig merkostnad per foretak på omtrent 8 500 kr. Samlet for 460 foretak innebærer dette en etableringskostnad på i underkant av 20 mill. kr, og en årlig driftskostnad på 4 mill. kr. Samlede klimagassutslipp fra lagring av svinegjødning vil med det bli redusert med 6600 tonn CO₂-ekv. årlig, noe som betyr at kostnaden blir i underkant av 1000 kr/tonn CO₂-ekv.

Ved etablering av dekke av halm har NIBIO forutsatt et lag på 22,5 cm som vil utgjøre 70 kubikkmeter på et lager av gjennomsnittlig størrelse. Det er forutsatt at hele halmlaget må skiftes ut i løpet av ett år. Kostnader med halm, maskiner og arbeid utgjør en årlig merkostnad pr foretak på om lag 19 500 kroner inkludert sparte mineralgjødningskostnader. For foretak med tilgang på egen halm vil kostnaden bli lavere. Dekke med halm er også beregnet å redusere klimagassutslippene med i underkant av 6600 tonn CO₂-ekv. årlig, noe som gir en kostnad på i overkant av 1000 kr/tonn CO₂-ekv.

Tett tak med PVC-duk over takkonstruksjon er beregnet å ha en investeringskostnad på 536 000 kroner og en levetid på 20-30 år. En noe rimeligere løsning med noe kortere antatt levetid vil være sentralstolpe med PVC-duk som vil kreve en investering på 380 000 kroner. NIBIO har ikke inkludert eksisterende investeringsstøtte til dekke på gjødsellager når de har beregnet kostnader for det enkelte foretak.

De ulike dekkeløsningene vil medføre flere kostnads- og nyttevirkninger som ikke inngår i kalkylene over. Det gjelder bl.a. ammoniakkutslipp hvor det beregnes en reduksjon på om lag 80 tonn NH₃ årlig dersom alle åpne lagerkummer får tett tak, og om lag halvparten dersom de i stedet får porøst dekke. Andre effekter som ikke inngår i kostnadsberegningene er at tak/duk kan forhindre at nedbør beslaglegger lagerkapasitet, og at halmdekke kan gi økt flueplage.

Forslaget i § 7 fjerde ledd om meldeplikt ved lagerbygging, vil redusere administrative byrder sammenliknet med en samsvarserklæring. Departementene ser en risiko for at meldeplikt ikke

gir tilstrekkelig kvalitetssikring av lagerbygg, og vil vurdere videre kvalitetssikringsbestemmelser for lagerbygg.

Forslagene til endringer i § 20 femte ledd forventes å gi større fleksibilitet for gjødselbruk til høstsådde vekster. Forslaget om overgangstid til 2030 for kravet om at plantetilgjengelig fosfor i avløpsslam skal overholde fosforgrenser i § 20, gir lempeligere regler for de som leverer og mottar slam. Overgangstiden gir rom for å tildele mer slam og tilhørende innhold av plantetilgjengelig fosfor fram til 2030 enn uten slik overgangstid. Det kan være uheldig miljømessig, men departementene mener at de uheldige virkningene vil være begrenset av at det er en avgrenset periode. Videre vil potensielle mottakere av slam allerede umiddelbart ha en viss egeninteresse av å ikke bruke slam på jord med forhøyet fosforinnhold, for å unngå å overskride grensen på P-A1 14 etter § 22 som også trer i kraft i 2030.

Forslaget til endringer i § 23 betyr at hver bruker må fylle ut flere opplysninger i slam-meldinger. Mer utfyllende slam-meldinger kan samtidig bidra til mindre oppfølging og merarbeid etter at meldingen er sendt. Eventuelle korreksjoner til den planlagte bruken vil dessuten komme tidligere.

For tilbydere av slam forventes de foreslåtte endringene å være fordelaktige ved å gjøre prosessen med slam-meldinger mer forutsigbar. Mer utfyllende meldinger kan være hjelpsomt mot den usikkerhet om og vegring mot bruk av slam som har oppstått. Også for kommunene forventes de foreslåtte endringene å være positive. Mer utfyllende opplysninger i søknaden er antatt å forkorte tiden kommunene bruker på å behandle meldingene, da det er mindre behov for å hente inn ekstra opplysninger i etterkant.

Landbruksdirektoratet har fått i oppdrag å utvikle elektroniske verktøy til støtte for foretak og forvaltning i å gjennomføre regler i gjødselbrukforskriften. Som ledd i dette samarbeider Mattilsynet og Landbruksdirektoratet om funksjonalitet for elektronisk innsending av slam-meldinger. Fra tidligere høringer, blant annet om elektronisk plantevernjournal, er det kjent at brukerne ønsker å føre inn opplysninger ett sted og unngå å bruke flere ulike løsninger. I arbeidet med elektroniske løsninger har direktoratene derfor vektlagt god integrering med eksisterende planleggings- og loggføringsverktøy. Slik integrering vil lette arbeidsbyrder, men ulempen er at bruken av aktuelle verktøy i hovedsak krever betaling. Etter det departementene er kjent med kan prisene for å bruke slike løsninger for elektronisk slam-melding typisk ligge på i overkant av tusen kroner årlig.

Sentrale myndigheter vil ha omkostninger med etablering og drift av de nye elektroniske løsningene. Mange av disse kostnadene vil uansett oppstå for å gjennomføre EØS-rettslige forpliktelser med mer omfattende krav til sammenstilling og offentliggjøring av data om bruk av avløpsslam i jordbruket.

Forslagene til endringer i § 31 (ny) § 32 (endres til § 33) og § 36 (endres til § 37) er primært å anse som hhv. tydeliggjøring og følgeendringer uten vesentlige konsekvenser i seg selv.

Forskrift om endring av forskrift 29. januar 2025 nr. 115 om lagring og bruk av gjødsel mv.

I

I forskrift 29. januar 2025 nr. 115 om lagring og bruk av gjødsel mv. gjøres følgende endringer:

§ 7 andre ledd skal lyde:

Lager for *svinegjødsel*, urin og biorest med mindre enn 25 prosent tørrstoff skal ha tak eller annet dekke som begrenser *utslipp* til luft. Dekket må likevel sørge for nødvendig ventilering av farlige gasser. *Dersom det nyttes leca, halm eller annet porøst dekke, skal dekket være sammenhengende og ha tilstrekkelig tykkelse til at overflaten holder seg tørr i tørt vær.*

§ 7 fjerde ledd skal lyde:

Før igangsetting av oppføring, utbedring og utvidelse av gjødsellager skal foretaket sende melding til kommunen om tiltaket, der det bekreftes at tiltaket vil bli utført i samsvar med kravene til utforming i § 7. Meldingen skal skrives på særskilt skjema fastsatt av Landbruksdirektoratet. Foretaket skal jevnlig kontrollere at lageret fungerer som forutsatt og er tett mot lekkasje. Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder tilsvarende for siloanlegg for gras og surfôr etter § 9.

§ 20 femte ledd skal lyde:

Foretak uten husdyr, eller som har husdyrhold med mindre årsproduksjon av husdyrgjødsel enn 75 kg P, og som tar imot organisk gjødselvarer fra andre, kan beregne grensene etter tredje ledd som et snitt over en treårsperiode. For øvrige foretak beregnes grensene som et årlig snitt for foretakets samlede areal. Grensene kan likevel ikke overstiges med mer enn 10 pst per dekar med mindre annet kan begrunnes gjennom gjødslingsplanen, jf. § 26. Hos foretak som dyrker høstsådde vekster kan likevel fosfortilførsel ifm. etablering av disse vekstene medregnes i fosforgrensene for innhøstingsåret påfølgende år. Gjødslingen i slike tilfeller skal fremgå av plan og journal begge kalenderår, jf. §§ 26 og 27.

§ 23 skal lyde:

§ 23. *Melding om bruk av gjødselvarer med avløpsslam*

Den som skal bruke gjødselvarer med avløpsslam på jordbruksareal skal melde fra til kommunen minst to uker før første levering. Meldeplikten gjelder likevel ikke ved bruk av avløpsslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår.

Melding om bruk av gjødselvarer med avløpsslam skal gis på den måten Mattilsynet bestemmer, og skal *som et minimum* inneholde opplysninger om:

- a) mottakerens navn og adresse,
- b) gårds- og bruksnummer på eiendommen der produkter med avløpsslam skal *lagres* og brukes,
- c) *navn på produsent av gjødselvarer med avløpsslam som skal benyttes,*
- d) *gjødselvarens sammensetning og behandlingsmåte,*
- e) *varedeklarasjon,*
- f) *planlagt lagringssted for avløpsslam angitt på kart,*
- g) *areal for planlagt spredning av avløpsslam angitt på kart,*
- h) *spredmengde,*

- i) koordinatfestede jordprøver,
- j) nærliggende drikkevannskilder angitt på kart,
- k) hvordan luktulempen vil begrenses,
- l) hvordan forurensing av vann vil forebygges, og
- m) vurdering av andre forhold som kan ha innvirkning på helsemessige og hygieniske forhold ved bruken.

Kommunen skal forelegge meldingen til uttalelse for myndighet for *miljø og helse* i kommunen etter folkehelseloven § 7a. Avdekker meldingen forhold som gjør at relevant regelverk ikke etterleves, kan kommunen kreve forholdet rettet.

§ 28 første ledd skal lyde:

Den som bruker gjødselvarer der bruken begrenses ut fra gjødselvarens tungmetallinnhold jf. § 24 og forskrift 29. januar 2025 nr. 116 om gjødselvarer §§ 21, 22 og 23 på jordbruksarealer skal føre journal hvor følgende opplysninger skal inngå:

- a. gårds- og bruksnummer på eiendommen der produktet er brukt,
- b. bruksstedet,
- c. *gjødselvarekategori*,
- d. tungmetallklasse,
- e. produktets handelsnavn,
- f. produsent
- g. mengden brukt per dekar, og
- f. spredetidspunktet.

Ved bruk av avløpsslambasert gjødsel med særskilte bruksvilkår skal journalen i tillegg til det som følger av første ledd inneholde opplysninger om:

- a. hvilken virksomhet produktet er mottatt *fra*,
- b. *mengden* som er mottatt,
- c. mottaksdatoen, og
- d. *kart som viser de arealene hvor produktet er brukt*.

Opplysninger som kreves etter paragrafen her skal oppbevares og kunne legges frem for kontroll i minst ti år etter utløpet av det kalenderåret journalen gjelder for.

§ 30 andre ledd skal lyde:

Kommunen kan utøve myndighet etter forurensingsloven i henhold til forskrift 20. desember 2024 nr. 3400 om kommunens myndighet etter forurensningsloven, etter jordlova i henhold til forskrift 8. desember 2003 nr. 1479, etter bestemmelsene i folkehelseloven kap. 3 og etter matloven § 23 til § 26.

§ 31 er ny og skal lyde:

§ 31. Opplysningsplikt

Foretak som omfattes av denne forskrift plikter å legge fram de opplysninger som er nødvendige for at tilsynsmyndigheten skal kunne gjennomføre sine oppgaver.

§ 31 endres til § 32, og tilsvarende for påfølgende paragrafer

§ 32 endres til § 33 og første ledd skal lyde:

Kommunen kan etter søknad gi en tidsavgrenset dispensasjon til å spre gjødselvare på annet areal enn godkjent spredeareal jf. § 17 annet ledd som ledd i etablering av innmarksbeite. Ved vurderingen skal det legges særlig vekt på hvilke virkninger gjødsling kan få for natur- og kulturlandskapsverdier, og om gjødslingen kan skje på en forsvarlig måte. *For de tilfellene der det er skog som søkes gjødslet, kan det ikke innvilges slik dispensasjon før det er innhentet tillatelse til omdisponering fra skog til beite etter jordlova.*

§ 36 endres til § 37 og nummer én annet ledd første punktum skal lyde:

Frem til utgangen av 2028 kan likevel *foretak* som ved forskriftens ikrafttredelse ikke hadde tilstrekkelig lagerkapasitet til å overholde krav til spredetidspunkt i § 15, *spre gjødselvarer i periodene angitt i nummer 1 bokstav a., b. og c.*

§ 37 nummer sju skal lyde:

7. Bruk av produkter med avløpslam.

Bestemmelser om bruk av produkter med avløpslam i § 20 åttende ledd andre punktum og i § 22 andre ledd bokstav e) og f) trer i kraft 1. januar 2030.

§ 37 nummer åtte er nytt og skal lyde:

8. Dekke på lager for svinegjødsel

Krav om dekke på lager for svinegjødsel i § 7 andre ledd trer i kraft 1. januar 2028.